ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുഃപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുഃപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി സർവേ സുസംരബ്ധാ
വാഹാനാരുഹ്യ ദംശിതാഃ।
സ്വൈഃ സ്വൈർബലൈഃ പരിക്രാന്താ
അൻവീയുർധൃതകാർമുകാഃ ॥ **1** ॥

താനാപതത ആലോക്യ യാദവാനീകയൂഥപാഃ।
തസ്ഥുസ്തത്സമ്മുഖാ രാജൻ വിസ്ഫൂർജ്യ സ്വധനൂംഷി തേ ॥ **2** ॥

അശ്വപൃഷ്ഠേ ഗജസ്കന്ധേ രഥോപസ്ഥേ ച കോവിദാഃ।
മുമുചുഃ ശരവർഷാണി മേഘാ അദ്രിഷ്വപോ യഥാ ॥ **3** ॥

പത്യുർബലം ശരാസാരൈശ്ഛന്നം വീക്ഷ്യ സുമധ്യമാ।
സവ്രീഡമൈക്ഷത്തദ്വക്ത്രം ഭയവിഹ്വലലോചനാ ॥ **4** ॥

പ്രഹസ്യ ഭഗവാനാഹ മാ സ്മ ഭൈർവാമലോചനേ।
വിനങ്ക്ഷ്യത്യധുനൈവൈതത്താവകൈഃ ശാത്രവം ബലം ॥ **5** ॥

തേഷാം തദ്വിക്രമം വീരാ ഗദസങ്കർഷണാദയഃ।
അമൃഷ്യമാണാ നാരാചൈർജഘ്നുർഹയഗജാൻ രഥാൻ ॥ **6** ॥

പേതുഃ ശിരാംസി രഥിനാമശ്വിനാം ഗജിനാം ഭുവി।
സകുണ്ഡലകിരീടാനി സോഷ്ണീഷാണി ച കോടിശഃ ॥ **7** ॥

ഹസ്താഃ സാസിഗദേഷ്വാസാഃ കരഭാ ഊരവോഽംഘ്രയഃ।
അശ്വാശ്വതരനാഗോഷ്ട്രഖരമർത്യശിരാംസി ച ॥ **8** ॥

ഹന്യമാനബലാനീകാ വൃഷ്ണിഭിർജയകാങ്ക്ഷിഭിഃ।
രാജാനോ വിമുഖാ ജഗ്മുർജരാസന്ധപുരഃസരാഃ ॥ **9** ॥

ശിശുപാലം സമഭ്യേത്യ ഹൃതദാരമിവാതുരം।
നഷ്ടത്വിഷം ഗതോത്സാഹം ശുഷ്യദ്വദനമബ്രുവൻ ॥ **10** ॥

ഭോ ഭോഃ പുരുഷശാർദൂല ദൗർമനസ്യമിദം ത്യജ।
ന പ്രിയാപ്രിയയോ രാജൻ നിഷ്ഠാ ദേഹിഷു ദൃശ്യതേ ॥ **11** ॥

യഥാ ദാരുമയീ യോഷിന്നൃത്യതേ കുഹകേച്ഛയാ।
ഏവമീശ്വരതന്ത്രോഽയമീഹതേ സുഖദുഃഖയോഃ ॥ **12** ॥

ശൗരേഃ സപ്തദശാഹം വൈ സംയുഗാനി പരാജിതഃ।
ത്രയോവിംശതിഭിഃ സൈന്യൈർജിഗ്യ ഏകമഹം പരം ॥ **13** ॥

തഥാപ്യഹം ന ശോചാമി ന പ്രഹൃഷ്യാമി കർഹിചിത്।
കാലേന ദൈവയുക്തേന ജാനൻ വിദ്രാവിതം ജഗത് ॥ **14** ॥

അധുനാപി വയം സർവേ വീരയൂഥപയൂഥപാഃ।
പരാജിതാഃ ഫൽഗുതന്ത്രൈർയദുഭിഃ കൃഷ്ണപാലിതൈഃ ॥ **15** ॥

രിപവോ ജിഗ്യുരധുനാ കാല ആത്മാനുസാരിണി।
തദാ വയം വിജേഷ്യാമോ യദാ കാലഃ പ്രദക്ഷിണഃ ॥ **16** ॥

ഏവം പ്രബോധിതോ മിത്രൈ -
ശ്ചൈദ്യോഽഗാത് സാനുഗഃ പുരം।

ഹതശേഷാഃ പുനസ്ത്വേഽപി
യയുഃ സ്വം സ്വം പുരം നൃപാഃ ॥ **17** ॥

രുക്മീ തു രാക്ഷസോദ്വാഹം
കൃഷ്ണദ്വിഡസഹൻ സ്വസുഃ।
പൃഷ്ഠതോഽൻവഗമത് കൃഷ്ണ -
മക്ഷൗഹിണ്യാ വൃതോ ബലീ ॥ **18** ॥

രുക്മ്യമർഷീ സുസംരബ്ധഃ ശൃണ്വതാം സർവഭൂഭുജാം।
പ്രതിജജ്ഞേ മഹാബാഹുർദംശിതഃ സശരാസനഃ ॥ **19** ॥

അഹത്വാ സമരേ കൃഷ്ണമപ്രത്യൂഹ്യ ച രുക്മിണീം।
കുണ്ഡിനം ന പ്രവേക്ഷ്യാമി സത്യമേതദ് ബ്രവീമി വഃ ॥ **20** ॥

ഇത്യുക്ത്വാ രഥമാരുഹ്യ സാരഥിം പ്രാഹ സത്വരഃ।
ചോദയാശ്വാൻ യതഃ കൃഷ്ണസ്തസ്യ മേ സംയുഗം ഭവേത് ॥ **21** ॥

അദ്യാഹം നിശിതൈർബാണൈർഗോപാലസ്യ സുദുർമതേഃ।
നേഷ്യേ വീർയമദം യേന സ്വസാ മേ പ്രസഭം ഹൃതാ ॥ **22** ॥

വികത്ഥമാനഃ കുമതിരീശ്വരസ്യാപ്രമാണവിത്।
രഥേനൈകേന ഗോവിന്ദം തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേത്യഥാഹ്വയത് ॥ **23** ॥

ധനുർവികൃഷ്യ സുദൃഢം ജഘ്നേ കൃഷ്ണം ത്രിഭിഃ ശരൈഃ।
ആഹ ചാത്ര ക്ഷണം തിഷ്ഠ യദൂനാം കുലപാംസന ॥ **24** ॥

കുത്ര യാസി സ്വസാരം മേ മുഷിത്വാ ധ്വാങ്ക്ഷവദ്ധവിഃ।
ഹരിഷ്യേഽദ്യ മദം മന്ദ മായിനഃ കൂടയോധിനഃ ॥ **25** ॥

യാവന്ന മേ ഹതോ ബാണൈഃ
ശയീഥാ മുഞ്ച ദാരികാം।

സ്മയൻ കൃഷ്ണോ ധനുശ്ഛിത്ത്വാ
ഷഡ്ഭിർവിവ്യാധ രുക്മിണം ॥ **26** ॥

അഷ്ടഭിശ്ചതുരോ വാഹാൻ ദ്വാഭ്യാം സൂതം ധ്വജം ത്രിഭിഃ।
സ ചാൻയദ് ധനുരാദായ കൃഷ്ണം വിവ്യാധ പഞ്ചഭിഃ ॥ **27** ॥

തൈസ്താഡിതഃ ശരൗഘൈസ്തു ചിച്ഛേദ ധനുരച്യുതഃ।
പുനരൻയദുപാദത്ത തദപ്യച്ഛിനദവ്യയഃ ॥ **28** ॥

പരിഘം പട്ടിശം ശൂലം ചർമാസീ ശക്തിതോമരൗ।
യദ് യദായുധമാദത്ത തത് സർവം സോഽച്ഛിനദ്ധരിഃ ॥ **29** ॥

തതോ രഥാദവപ്ലുത്യ ഖഡ്ഗപാണിർജിഘാംസയാ।
കൃഷ്ണമഭ്യദ്രവത് ക്രുദ്ധഃ പതംഗ ഇവ പാവകം ॥ **30** ॥

തസ്യ ചാപതതഃ ഖഡ്ഗം തിലശശ്ചർമ ചേഷുഭിഃ।
ഛിത്ത്വാസിമാദദേ തിഗ്മം രുക്മിണം ഹന്തുമുദ്യതഃ ॥ **31** ॥

ദൃഷ്ട്വാ ഭ്രാതൃവധോദ്യോഗം രുക്മിണീ ഭയവിഹ്വലാ।
പതിത്വാ പാദയോർഭർതുരുവാച കരുണം സതീ ॥ **32** ॥

യോഗേശ്വരാപ്രമേയാത്മൻ ദേവദേവ ജഗത്പതേ।
ഹന്തും നാർഹസി കൽയാണ ഭ്രാതരം മേ മഹാഭുജ ॥ **33** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
തയാ പരിത്രാസവികമ്പിതാംഗയാ
ശുചാവശുഷ്യന്മുഖരുദ്ധകംഠയാ।
കാതർയവിസ്രംസിതഹേമമാലയാ
ഗൃഹീതപാദഃ കരുണോ ന്യവർതത ॥ **34** ॥

ചൈലേന ബദ്ധ്വാ തമസാധുകാരിണം
സശ്മശ്രുകേശം പ്രവപൻ വ്യരൂപയത് ।
താവൻമമർദ്ദുഃ പരസൈൻയമദ്ഭുതം
യദുപ്രവീരാ നലിനീം യഥാ ഗജാഃ ॥ **35** ॥

കൃഷ്ണാന്തികമുപവ്രജ്യ ദദൃശുസ്തത്ര രുക്മിണം ।
തഥാഭൂതം ഹതപ്രായം ദൃഷ്ട്വാ സങ്കർഷണോ വിഭുഃ ।
വിമുച്യ ബദ്ധം കരുണോ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണമബ്രവീത് ॥ **36** ॥

അസാധ്വിദം ത്വയാ കൃഷ്ണ കൃതമസ്മജ്ജുഗുപ്സിതം ।
വപനം ശ്മശ്രുകേശാനാം വൈരൂപ്യം സുഹൃദോ വധഃ ॥ **37** ॥

മൈവാസ്മാൻ സാധ്വ്യസൂയേഥാ
ഭ്രാതുർവൈരൂപ്യചിന്തയാ ।
സുഖദുഃഖദോ ന ചാൻയോഽസ്തി
യതഃ സ്വകൃതഭുക് പുമാൻ ॥ **38** ॥

ബന്ധുർവധാർഹദോഷോഽപി ന ബന്ധോർവധമർഹതി ।
ത്യാജ്യഃ സ്വൈനൈവ ദോഷേണ ഹതഃ കിം ഹൻയതേ പുനഃ ॥ **39** ॥

ക്ഷത്രിയാണാമയം ധർമഃ പ്രജാപതിവിനിർമിതഃ ।
ഭ്രാതാപി ഭ്രാതരം ഹൻയാദ് യേന ഘോരതരസ്തതഃ ॥ **40** ॥

രാജ്യസ്യ ഭൂമേർവിത്തസ്യ സ്ത്രിയോ മാനസ്യ തേജസഃ ।
മാനിനോഽൻയസ്യ വാ ഹേതോഃ ശ്രീമദാന്ധാഃ ക്ഷിപന്തി ഹി ॥ **41** ॥

തവേയം വിഷമാ ബുദ്ധിഃ സർവഭൂതേഷു ദുർഹൃദാം ।
യൻമൻയസേ സദാഭദ്രം സുഹൃദാം ഭദ്രമജ്ഞവത് ॥ **42** ॥

ആത്മമോഹോ നൃണാമേഷ കൽപ്യതേ ദേവമായയാ ।
സുഹൃദ് ദുർഹൃദുദാസീന ഇതി ദേഹാത്മമാനിനാം ॥ **43** ॥

ഏക ഏവ പരോ ഹ്യാത്മാ സർവേഷാമപി ദേഹിനാം।
നാനേവ ഗൃഹ്യതേ മൂഢൈർയഥാ ജ്യോതിർയഥാ നഭഃ ॥ **44** ॥

ദേഹ ആദ്യന്തവാനേഷ ദ്രവ്യപ്രാണഗുണാത്മകഃ।
ആത്മൻയവിദ്യയാ ക്ലൃപ്തഃ സംസാരയതി ദേഹിനം ॥ **45** ॥

നാത്മനോഽന്യേന സംയോഗോ വിയോഗശ്ചാസതഃ സതി।
തദ്ധേതുത്വാത്തത്പ്രസിദ്ധേർദൃഗ്രൂപാഭ്യാം യഥാ രവേഃ ॥ **46** ॥

ജൻമാദയസ്തു ദേഹസ്യ വിക്രിയാ നാത്മനഃ ക്വചിത്।
കലാനാമിവ നൈവേന്ദോർമൃതിർഹ്യസ്യ കുഹൂരിവ ॥ **47** ॥

യഥാ ശയാന ആത്മാനം വിഷയാൻ ഫലമേവ ച।
അനുഭുങ്ക്തേഽപ്യസത്യർഥേ തഥാഽഽപ്നോത്യബുധോ ഭവം ॥ **48** ॥

തസ്മാദജ്ഞാനജം ശോകമാത്മശോഷവിമോഹനം।
തത്ത്വജ്ഞാനേന നിർഹൃത്യ സ്വസ്ഥാ ഭവ ശുചിസ്മിതേ ॥ **49** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം ഭഗവതാ തൻവീ രാമേണ പ്രതിബോധിതാ।
വൈമനസ്യം പരിത്യജ്യ മനോ ബുദ്ധ്യാ സമാദധേ ॥ **50** ॥

പ്രാണാവശേഷ ഉത്സൃഷ്ടോ ദ്വിഡ്ഭിർഹതബലപ്രഭഃ।
സ്മരൻ വിരൂപകരണം വിതഥാത്മമനോരഥഃ ॥ **51** ॥

ചക്രേ ഭോജകടം നാമ നിവാസായ മഹത് പുരം।
അഹത്വാ ദുർമതിം കൃഷ്ണമപ്രത്യൂഹ്യ യവീയസീം।
കുണ്ഡിനം ന പ്രവേക്ഷ്യാമീത്യുക്ത്വാ തത്രാവസദ് രുഷാ ॥ **52** ॥

ഭഗവാൻ ഭീഷ്മകസുതാമേവം നിർജിത്യ ഭൂമിപാൻ।
പുരമാനീയ വിധിവദുപയേമേ കുരൂദ്വഹ ॥ **53** ॥

തദാ മഹോത്സവോ നൃണാം യദുപുര്യാം ഗൃഹേ ഗൃഹേ।
അഭൂദനന്യഭാവാനാം കൃഷ്ണേ യദുപതൗ നൃപ ॥ **54** ॥

നരാ നാര്യശ്ച മുദിതാഃ പ്രമൃഷ്ടമണികുണ്ഡലാഃ।
പാരിബർഹമുപാജഹ്രുർവരയോശ്ചിത്രവാസസോഃ ॥ **55** ॥

സാ വൃഷ്ണിപുര്യുത്തഭിതേന്ദ്രകേതുഭി -
ർവിചിത്രമാൽയാംബരരത്നതോരണൈഃ।
ബഭൗ പ്രതിദ്വാര്യുപക്ലൃപ്തമംഗലൈ -
രാപൂർണകുംഭാഗുരുധൂപദീപകൈഃ ॥ **56** ॥

സിക്തമാർഗാ മദച്യുദ്ഭിരാഹൂതപ്രേഷ്ഠഭൂഭുജാം।
ഗജൈർദ്വാഃസു പരാമൃഷ്ടരംഭാപൂഗോപശോഭിതാ ॥ **57** ॥

കുരുസൃഞ്ജയകൈകേയവിദർഭയദുകുന്തയഃ।
മിഥോ മുമുദിരേ തസ്മിൻ സംഭ്രമാത് പരിധാവതാം ॥ **58** ॥

രുക്മിണ്യാ ഹരണം ശ്രുത്വാ ഗീയമാനം തതസ്തതഃ।
രാജാനോ രാജകന്യാശ്ച ബഭൂവുർഭൃശവിസ്മിതാഃ ॥ **59** ॥

ദ്വാരകായാമഭൂദ് രാജൻ മഹാമോദഃ പുരൗകസാം।
രുക്മിണ്യാ രമയോപേതം ദൃഷ്ട്വാ കൃഷ്ണം ശ്രിയഃ പതിം ॥ **60** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
രുക്മിണ്യുദ്വാഹേ ചതുഃപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥